

ПАМ'ЯТІ ІГОРЯ ВАСИЛЬОВИЧА ДУДКА

Ігор Васильович Дудок – відомий український науковець, дослідник мінералогії, геохімії та нафтогазоносності Карпат, кандидат геолого-мінералогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу геохімії осадових товщ нафтогазоносних провінцій Інституту геології і геохімії горючих копалин Національної академії наук України.

Народився 8 вересня 1955 р. у Львові. Дружня робітничка сім'я його батька Василя Івановича, працівника заводу ЛОРТА, і матері Марії Григорівни, робітника фірми «Світоч», виховувала двох

синів – Ігоря та Романа, чесними, працьовитими, патріотичними. Міцні родинні зв'язки і взаємопідтримка в сім'ї сприяли формуванню майбутніх життєвих цінностей.

З дитинства допитливий, самостійний і розважливий, Ігор захоплювався природничими науками, неодноразово брав участь у шкільних олімпіадах та шахових турнірах. Займаючись у географічному гуртку, ще підлітком мандрував карпатськими стежками.

Традиції поваги до праці та природний потяг до знань сформували Ігоря як цілеспрямовану та багатогранну особистість. Його покликанням стала геологія, якій він присвятив усе життя. Однак омріяний шлях склався не просто. Незважаючи на високі оцінки та добрі знання, його двічі не приймали на геологічний факультет Львівського університету ім. І. Франка (через те, що він не був членом комсомолу). Тому після закінчення школи працював слюсарем, два роки служив в армії і 1976 р. вступив на обраний факультет. У студентські роки був дуже діяльним: навчання доповнював науковою роботою – захоплювався проблемами геології докембрію, брав участь у студентських наукових конференціях. Окрім того, був профоргом, членом наукової ради студентів університету. Активно займався спортом, зокрема самбо, футболом та баскетболом. Неодноразово змагався за честь факультету.

Після закінчення навчання 1981 р. Ігор отримав призначення до Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України, у відділ соляних структур нафтогазоносних областей, який очолював доктор геолого-мінералогічних наук, член-кореспондент АН УРСР, професор В. І. Кітик. У лабораторії тектонофізики займався тектонофізичним моделюванням структурних елементів земної кори, випробуванням зразків порід на повзучість, умовно-миттєву та тривалу міцність.

Свій науковий потенціал він також реалізовував у літолого-геохімічних дослідженнях відкладів дна Світового океану. Це була цікава, новаторська робота з обробки оригінального фактичного матеріалу для визначення палеофаціальних умов нагромадження пелагічних осадів та пов'язаних з ними корисних копалин – залізо-марганцевих конкрецій.

Дослідницька робота так захопила молодого вченого, що 1983 р. він вступив в аспірантуру з відривом від виробництва, де під науковим керівництвом професора

Василя Івановича Кітика, а після його смерті – професора Олега Йосиповича Петриченка, досліджував мінералого-геохімічні особливості жильних утворень флішових відкладів Українських Карпат. Отримані результати стали основою кандидатської дисертації «Мінералого-геохімічні особливості жильних образований флішових відкладів Українських Карпат (в зв'язі з нафтогазоносністю)», яку він успішно захистив 1991 р.

Подальший трудовий шлях Ігоря Васильовича характеризувався стрімким посадовим ростом від провідного інженера до вченого секретаря Інституту (1992 р.), заступника директора з наукової роботи (2000–2012 рр.), керівника відділу геохімії осадових товщ нафтогазоносних провінцій (з 2007 р.). Він мав організаторські здібності й невтомну енергію: 20 років присвятив непростій адміністративній роботі. Для його розуму ніби й не існувало труднощів. Ігор завжди знаходив вихід: умів розкласти одне велике завдання на складові і досягав поставленої мети. Адміністративне навантаження не завадило Ігорю Васильовичу продовжити та розширити наукові дослідження. Незаперечною є вагомість його розробок у вирішенні проблеми газоносності вугільних родовищ (був співавтором та співвиконавцем «Державної програми з проблем пошуку, видобутку та використання метану вугільних родовищ України»), у вивченні впливу діяльності нафтових, газових та вугільних об'єктів на екологічну безпеку довкілля, у дослідженнях унікального сучасного грязьового вулкану Старуня.

Завдяки дослідженням ученого були детально вивчені мінералого-геохімічні особливості та умови формування жильних утворень осадових товщ Альпійсько-Середземноморського складчастого поясу і з'ясована їхня роль у процесах міграції вуглеводнів. Він уперше встановив фізико-хімічні параметри мігрувальних флюїдів у різних структурно-тектонічних одиницях Карпат, вивчив просторово-часові границі жильного мінералоутворення, фазовий склад вуглеводнів, палеотемпературні умови існування осадових товщ та визначив час масової міграції вуглеводнів у межах Карпатського регіону. Застосування в роботі новітніх наукових методів дало можливість отримати унікальні дані про склад органічної речовини в прожилках, вмісних породах і включеннях у жильних мінералах, а також про ізотопний склад вуглецю та кисню жильних мінералів. Наукова співпраця з геологами Польщі та Словаччини, експедиційні роботи в зарубіжних регіонах Карпат значно розширили географію його досліджень.

Результати своїх багаторічних досліджень Ігор Васильович використав для написання докторської дисертації «Геохімія процесів прожилкового мінералогенезу структурно-фаціальних зон Східних Карпат», апробація якої відбулася за місцем виконання 25 квітня 2015 р.

У дисертаційній роботі вперше встановлено P – T -параметри флюїдів при формуванні жильних утворень на різних етапах міграції вуглеводнів. Досліджено мінералого-геохімічні особливості жильних утворень та з'ясовано характер процесів міграції вуглеводнів Східних Карпат. Уперше доведено, що зменшення температури та тиску мігрувального флюїду веде до зміни типу включень у кристалах жильного кварцу та збільшення кількості включень із рідкими вуглеводнями. За результатами хроматографічних досліджень включень встановлено, що відбувається закономірне зменшення вмісту метану у флюїді під час руху від внутрішніх покривів Карпат до Передкарпатського прогину.

Наведені результати геохімічного дослідження органічної речовини сприяють з'ясуванню природи вуглеводнів жильних утворень, що складає передумови їхнього використання в практиці пошуково-розвідувальних робіт на нафту та газ. Узагальнення результатів детальних мінералого-геохімічних досліджень дозволило відтворити послідовність утворення жильних мінералів та характерні риси міграції вуглеводнів у різних структурно-тектонічних одиницях Східних Карпат. Встановлено, що

найбільш перспективними в нафтогазовому відношенні є Кросненська та Дуклянська зони, а також піднасув Мармароського кристалічного масиву.

Опублікувавши 133 наукові праці (серед них 3 монографії), присвячені теоретичним та практичним питанням геохімії та мінералогії жильних утворень Карпатського регіону та міграції вуглеводневих флюїдів, І. В. Дудок став відомим геологом не лише в Україні, але й за її межами.

Учений був керівником і брав участь у виконанні 20 держбюджетних науково-дослідних тем фундаментального спрямування та 4 прикладних робіт – договорів на замовлення виробничих організацій.

Під його науковим керівництвом захищено кандидатську дисертацію та чотири роботи аспірантів є в процесі написання.

Ігор Васильович був учасником, членом оргкомітету та головою секцій низки Міжнародних симпозіумів та конференцій, де гідно представляв вітчизняну геологічну науку. Плідно співпрацював з ученими Польщі, Словаччини, Росії, Китаю та ін.

Глибина, актуальність й оригінальність досліджень здобули йому визнання широкого кола геологічної громадськості, що відзначено почесними грамотами Президії НАН України та обласної держадміністрації, срібним значком Спільки геологів України.

Творча активність та енергійність дозволили Ігореві Васильовичу гармонійно поєднувати наукову діяльність і суспільно-громадську роботу. Він був членом ученої ради Інституту, рецензентом багатьох звітів науково-дослідних робіт, членом редколегії журналу «Геологія і геохімія горючих копалин». Своїми знаннями та набутим досвідом ділився зі студентами, викладаючи курс лекцій з екологічної геології та екологічної геології України на геологічному факультеті Львівського національного університету ім. Івана Франка.

Ігор Васильович був не тільки всебічно ерудованим науковцем, але й чуйною, щедрою і доброю людиною. Шляхетним своїм характером, вірністю обіцяному слову, а також чуйністю до чужого горя він завоював собі любов товаришів і прихильність своїх учнів. Життєрадісний і веселий, відразу ставав центром кожної компанії – не лише в геологічних експедиціях, а й під час студентських туристичних походів та зі співробітниками в години дозвілля. Він був справжнім геологом-польовиком! За спогадами колег, у маршрутах Карпатами йому не було рівних – мав талант розгледіти те, що не бачили інші, і був пристрасним у пошуках «мармароських діамантів».

Ігор був хорошим сім'янином – турботливим батьком, дідусем, цінував і беріг сімейні цінності, пишався родинним гніздом на рідній Левандівці. Він працював не шкодуючи сил. І ось коли здавалося, що вже майже досягнута вершина, яка знаменує найвищу фазу розвитку науковця – докторський ступінь, виклик долі був безжалюсним... Важка хвороба обірвала його життя, плани і надії...

Помер Ігор Васильович Дудок 1 липня 2015 р., не доживши до свого 60-ліття. Колеги по роботі, рідні та друзі збережуть світлу пам'ять про нього – відомого вченого, добру та щиросердну людину.

*Редакційна колегія журналу
«Геологія і геохімія горючих копалин»*

*Колектив відділу геохімії осадових товщ
нафтогазоносних провінцій*